

розташування підрозділів. Саме тому особовий склад повинен уміти правильно використовувати природні властивості місцевості, табельні маскувальні комплекти, укриття та інші засоби для зниження помітності позицій, особового складу й техніки.

Окреме місце в інженерній підготовці займають питання мінної безпеки. Значна засміченість районів бойових дій мінами та вибухонебезпечними предметами створює постійну загрозу для військовослужбовців. Вивчення правил поведінки з вибухонебезпечними предметами, способів позначення небезпечних ділянок, дій під час виявлення мін та порядку пересування місцевістю, імовірно забрудненою вибухонебезпечними предметами, дозволяє суттєво знизити ризик втрат особового складу.

Особливого значення інженерна підготовка набуває в умовах оборонного бою. Підрозділи, особовий склад яких володіє навичками швидкого обладнання позицій, створення запасних укриттів, маскуванню та дій в умовах інженерних загороджень, мають вищу стійкість до вогневого впливу противника. Крім того, своєчасне інженерне обладнання позицій сприяє збереженню боєздатності підрозділів навіть за умов тривалих артилерійських обстрілів та активного застосування противником засобів повітряної розвідки.

Інженерна підготовка має виразну практичну спрямованість, тому теоретичні знання повинні постійно закріплюватися під час практичних занять, тренувань і польових виходів. Особовий склад має бути готовим до виконання заходів інженерного забезпечення як у денний, так і в нічний час, у складних погодних умовах та під час імітації бойового впливу противника. Саме практична підготовка формує швидкість дій, витривалість, уважність і здатність діяти в умовах стресу.

Таким чином, інженерна підготовка є важливою складовою бойової підготовки особового складу, значення якої постійно зростає в умовах зміни характеру бойових дій та розвитку сучасних засобів ураження. Системне формування інженерних навичок сприяє зниженню втрат, підвищенню стійкості підрозділів і забезпеченню ефективного виконання бойових завдань у сучасних умовах війни.

**Мекшун Євген Миколайович**

*старший викладач кафедри бойового та логістичного забезпечення –  
начальник інженерної служби  
підполковник*

*Київський інститут Національної гвардії України*

**Коваль Павло Володимирович**

*курсант курсу №4 факультету забезпечення державної безпеки  
Київський інститут Національної гвардії України*

## **НОВІ ПІДХОДИ ДО ОБЛАДНАННЯ ПОЗИЦІЙ ВІДДІЛЕННЯ**

Сучасний досвід ведення бойових дій в Україні засвідчив суттєву зміну підходів до організації оборони та інженерного обладнання позицій підрозділів. Активне застосування противником високоточної зброї, артилерії великої дальності, ударних безпілотних літальних апаратів, FPV-дронів та засобів повітряної розвідки значно

---

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ  
ДІЯЛЬНОСТІ СКЛADOVИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В СУЧАСНИХ  
УМОВАХ**

підвищило вразливість класичних фортифікаційних споруд і традиційних взводних опорних пунктів. У сучасних умовах великі скупчення особового складу, техніки та інженерних споруд швидко виявляються засобами розвідки противника та стають пріоритетними цілями для ураження.

У зв'язку з цим основний акцент поступово зміщується від класичної побудови суцільної оборони до більш гнучкої, розосередженої та прихованої системи позицій на рівні відділення. Такий підхід спрямований на підвищення живучості особового складу, збереження боєздатності підрозділів, ускладнення роботи розвідки противника та зниження ефективності його вогневого впливу. Нові підходи до обладнання позицій формуються безпосередньо на основі бойового досвіду українських підрозділів, отриманого під час оборони Київщини, Донеччини, Херсонщини та інших напрямків активних бойових дій.

Відповідно до практичного досвіду, позиція механізованого або піхотного відділення має протяжність по фронту приблизно 40–50 метрів. Водночас розташування елементів позиції здійснюється максимально розосереджено з урахуванням рельєфу місцевості, природних укриттів та можливостей маскування. Найбільш вигідними місцями для обладнання позицій залишаються лісосмуги, ділянки пересіченої місцевості, дорожні напрямки, висоти та райони, які забезпечують контроль над важливими маршрутами просування противника.

Основу сучасної позиції відділення становить система траншей закритого типу, обладнаних перекриттями та ходами сполучення. На відміну від традиційних відкритих окопів, сучасні траншеї повинні забезпечувати максимальний захист від уламкового ураження, ударної хвилі та скидів боєприпасів із безпілотників. Для цього широко застосовуються перекриття з колод, деревини, мішків із ґрунтом, металевих конструкцій та інших підручних матеріалів. Значна увага приділяється створенню вигнутих ділянок траншей, що зменшує поширення ударної хвилі та уламків у разі прямого влучання боєприпасів.

Одним із важливих елементів сучасної позиції є облаштування індивідуальних укриттів типу «лисячі нори». Такі укриття створюються для кожного військовослужбовця окремо або для невеликих груп і призначені для захисту від уламків артилерійських снарядів, мінометного вогню та FPV-дронів. Головною перевагою подібних укриттів є їх низька помітність і складність ураження одним боєприпасом одразу кількох військовослужбовців. Досвід бойових дій показує, що розосередження особового складу та наявність великої кількості невеликих укриттів значно підвищують шанси на виживання під час масованих обстрілів.

Суттєвих змін зазнали й підходи до обладнання вогневих позицій. У сучасних умовах позиція стрільця або кулеметника повинна забезпечувати не лише можливість ведення вогню, а й захист від атак зверху. Саме тому широкого застосування набули антидронові козирки, перекриття та захисні каркаси. Вони виготовляються з металевої сітки, арматури, деревини або інших доступних матеріалів та встановлюються над окопами й вогневими точками. Додатково використовуються

засоби маскування, які знижують помітність позицій для повітряної розвідки та ускладнюють наведення FPV-дронів.

Особливе значення в сучасному бою має боротьба з повітряною розвідкою противника. Маскування стало одним із головних елементів забезпечення живучості позицій. Якщо раніше основний акцент робився на приховуванні від наземного спостереження, то нині необхідно враховувати постійну загрозу з боку безпілотних систем. Позиції обладнуються таким чином, щоб мінімізувати помітність із повітря, уникати чітких геометричних форм, свіжих слідів техніки, блиску металу та демаскуючих ознак. Для маскування активно використовуються природні матеріали – гілля, трава, ґрунт, а також спеціальні покриття.

Нові підходи також передбачають створення багаторівневої системи укриттів. Крім основних окопів і траншей, обов'язково обладнуються перекриті щілини, бліндажі та запасні місця укриття. Бліндажі нового типу мають підвищений рівень захисту та будуються з урахуванням сучасних загроз. Для їх облаштування використовуються колоди великого діаметра, залізобетонні елементи, металеві конструкції, профнастил, гофрована сталь та мішки з ґрунтом. Значна увага приділяється глибині заглиблення, гідроізоляції, вентиляції та наявності запасного виходу. Практика бойових дій довела, що правильно обладнаний бліндаж здатний врятувати життя особового складу навіть під час потужних артилерійських ударів.

Важливим напрямом удосконалення оборони стало широке використання хибних позицій. Сучасні засоби розвідки противника дозволяють швидко виявляти активність на місцевості, тому створення фальшивих окопів, бліндажів, макетів техніки та імітаційних вогневих позицій значно ускладнює роботу противника. Хибні позиції змушують ворога витрачати боєприпаси на неіснуючі цілі та знижують ефективність його розвідувально-ударних комплексів. Особливо ефективним є поєднання реальних і хибних позицій із постійною зміною місць розташування особового складу.

Окрему увагу приділяють обладнанню ходів сполучення та шляхів переміщення. У сучасних умовах навіть короткочасне пересування відкритою місцевістю може призвести до ураження FPV-дронами або артилерійським вогнем. Саме тому ходи сполучення між окопами, бліндажами та вогневими позиціями часто обладнуються перекриттями або маскувальними елементами. Це дозволяє особовому складу здійснювати переміщення приховано та з мінімальним ризиком.

Не менш важливою складовою нових підходів є постійне вдосконалення позицій. У сучасному бою інженерне обладнання не може бути одноразовим заходом. Позиції постійно дообладнуються, поглиблюються, посилюються перекриттями та адаптуються до змін тактики противника. Особовий склад має бути готовим до швидкого облаштування нових укриттів навіть під час активних бойових дій.

Таким чином, нові підходи до обладнання позицій відділення базуються на принципах розосередження, прихованості, багаторівневого захисту та адаптації до сучасних загроз. Основна увага приділяється підвищенню живучості особового складу, протидії безпілотним системам, створенню ефективної системи укриттів і

забезпеченню стійкості оборони в умовах постійного вогневого впливу противника. Досвід бойових дій в Україні доводить, що саме якісне інженерне обладнання позицій – перша умова збереження боєздатності підрозділів і успішного виконання бойових завдань у сучасній війні проти росії.

**Морозов Олександр Олександрович**  
*головний науковий співробітник  
науково-методичного центру організації  
та провадження освітньої діяльності  
доктор технічних наук, професор  
Національний університет оборони України*

## **ПОБУДОВА ІНТЕГРОВАНОЇ СИСТЕМИ ПОСТАЧАННЯ УГРУПУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

Розгортання угруповання Національної гвардії України (далі – НГУ) вимагає створення систем його всебічного забезпечення. З огляду на те, що з'єднання та частини НГУ, які входять до складу угруповання, мають відповідні системи, цю задачу доцільно розглядати як задачу їх інтегрування в єдині для угруповання системи забезпечення. Однією з таких задач є створення на базі систем постачання (далі – СП) матеріально-технічних засобів (далі – МТЗс) з'єднань та частин інтегрованої СП угруповання НГУ, що є важливою складовою системи матеріально-технічного-забезпечення (далі – СМТЗ).

Система постачання угруповання НГУ з точки зору логістики – це транспортно-складська система, що формується за певними принципами та повинна забезпечувати своєчасне, у повному обсязі та з мінімальними витратами постачання МТЗс.

Пропонується створення СП формулювати та вирішувати як задачу структурно-топологічного синтезу транспортно-складської системи. При цьому необхідно враховувати особливості побудови таких систем для угруповань НГУ та певні припущення, а саме:

- а) СП угруповання НГУ – територіально розподілена система;
- б) СП угруповання НГУ – трирівнева система (склади з'єднань (частин) – склади угруповання НГУ – склади (базис) НГУ (або постачальники МТЗс));
- в) склади МТЗс з'єднань та частин (далі – склади 1-го рівня (далі – СПР)) можуть розміщуватися тільки на їх базі;
- г) склади (або склад) угруповання (далі – склади 2-го рівня (далі – СДР)) можуть розміщуватися тільки на базі одного з СПР;
- д) склади за номенклатурою МТЗс з'єднання (частини) вважаються єдиним складом.

Задача побудови інтегрованої СП угруповання НГУ полягає у визначенні оптимальної кількості та розміщення СДР, а також визначення груп СПР, що будуть обслуговуватися кожним зі складів 2-го рівня.